

Sewε ηα

ZHAKI

wila yɔnlɔɔ ma torogo

Sewε wi nawa senre

Naja ηα paa pye na yinri Zhaki wo wila ki sewε ηα wi yɔnlɔɔ. Mbe yala kalege ki ni, Zhaki wila pye we Fɔ Zhezu wo nɔsepyɔ lenaηa (Mati 13.35; Maki 6.3; Gala 1.19; 1 Koren 15.7). Wila pye Zheruzalemu ca legilizi yekelewe wo wa (Kapye 15.13-21; Gala 2.9). Zhaki wila wi sewε wi yɔnlɔɔ maa torogo Izirayeli cengele ke ma yiri shyen koro kan. Izirayeli cengele ke ma yiri shyen ηgele Zhaki wi yen na para ke senre na, koro ma ke yen fafafa Izirayeli cengele ke ma yiri shyen wele; εen fɔ Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye, a pɛ pe yεε kan Zhezu wi yeri, poro senre wila yuun. Jɔlɔɔ gbɔɔ ηga kila gbɔn pe na ki kala na, paa gbɔn ma jaraga tara sannda ti ni. Zhaki wo yege na, tagafenne poro pe yen Yenηele li woolo jembele wele.

Wa wi sewε wi ni, wi yen naga yenri pe yeri paa kala kunni pe yεε ni wa jɔlɔɔ ki ni. Mbe taga wa ko na, wi yen naga yuun pe kan ma yo pe pye kajenmbele, pe pye go sogowo ni konaa paa tanri paa yala tagawa konɔ li ni. Wi yen na yerewe kaan penjagbɔɔ fenne pe yeri fɔ paga kaa pe yεε gbogo pe penjara ti kala na, nεε kotogo nii fyɔnwɔ fenne pe ni.

Wa sewε wi go konɔbannga (1.1-27) ki ni, Zhaki wi yaa para kagala ηgele na, wi yen na ke senre yuun.

Wa sewε go shyen wogo (2.1-26) ki ni, wi yen naga yuun sefenne pe kan ma yo pe pe yεε yingiwe jen, paga ka ti penjagbɔɔ fenne poro mbe pe ndanla, pee fyɔnwɔ fenne poro panra.

Wa sewε wi go (3.1--4.12) laga ki ni, mbele pe yen na pe yεε jate kajenmbele, konaa naga jaa mbaa pele nari Yenηele senre ti ni, Zhaki wi yen naga yuun pe kan fɔ pe yεε gbɔɔwɔ naa kendige wɔɔ ki yaga, paa pe senyoro ti kɔɔsi jεηge.

Wa sewε wi go (4.13--5.6) laga ki ni, wi yen na penjagbɔɔ fenne pe nawa tuun naa fɔ pe pe yεε yingiwe jen yεε gbɔɔwɔ pi ni.

Wa sewε wi kɔsaga (5.7-20) ki ni, Zhaki wi yen naga yuun pe kan ma yo pe yere ηgbanga wa jɔlɔɔ ki ni, paa yenri mbele pe nawa pɪ tanga pe na pe kan konaa yambala pe kan.

Sewε wi yen ma kɔɔnlɔ yege ηga na

Sewε wi lesaga senre konaa sharaga 1.1

Kanġbanra konaa wamawelewe 1.2-18
Mbege logo konaa mbege pye 1.19-27
Tagaƒ wi yinwege kala 2.1-26
Tagaƒ wi daga mbaa wi senyoro ti kɔrɔsi 3.1-12
Tijinliwɛ mba pi maa yinrigi wa Yenŋele li yeri 3.13-18
Tagafenne pe tangalɔmɔ 4.1--5.6
Yerewe senre ta yege 5.7-20

Sewe wì torogo mbele yeri konaa pe sharaga

1 ¹Mi Zhaki, mi ŋa Yenŋele lo naa we Fɔ* Zhezu Kirisi pe tunmbyee, mi yen naga sewe ŋa wi torogi yoro Izirayeli* cengele ke ma yiri shyen ye kan, yoro mbele yè jaraga dunruya wi lagapyew we. Mi yen na ye shari.

Tagawa naa tijinliwɛ kala

²Sefenne, na wamawelewe cenle legere ka gbɔn ye na, yaa pi jate paa nayinme gbɔɔ kala yen; ³katugu yège jen ma yo na paga ye tagawa pi wa mbe wele, ki ma ye kan yaa kagala kunni ye yee ni. ⁴Ɛen fɔ, ye ti ye kala kunmɔ yee ni pi tunŋgo pye pigi yɔn fili, jaŋgo ye pye ye sin ye yɔn fili, ye pye tegelesaga fu, yaraga kpɛ ka ka ye la. ⁵Na kàa pye tijinliwɛ pi wa la ye ni, wi Yenŋele li yenri pi ni, pa li yaa pi kan wi yeri; katugu Yenŋele li maa leele pe ni fuun pe kaan legere legere nayinme ni. ⁶Ɛen fɔ, wuu yenri tagawa ni wiga kaa singi; katugu lere ŋa kaa singi, wi ma pye paa kɔgɔje tɔnmɔ pi yinriwe naa pi

towo pi yen, mba tifelege ki maa pi lee naa waa kanŋgeyeye ki ni fuun ki na. ⁷Ki lere cenle wiga kaa ki sɔnri ndee wi yaa yaraga ka ta we Fɔ wi yeri, ⁸katugu wi jatere wi yen wi na shyen, wi woro ma yege sin wa wi tangalɔmɔ pi ni fuun pi ni.

Fyɔnwɔ fɔ naa penjara taga kala

⁹Sefɔ ŋa wi yen fyɔnwɔ fɔ, wila wi yee gbogo naa Yenŋele lùu yirige we. ¹⁰Ŋa wi yen penjagbɔrɔ fɔ fun wila wi yee gbogo naa Yenŋele lùu tirige we, katugu wi yaa ka toro paa yan fyɛenre yen. ¹¹Na yɔnlɔ kiga yiri ki yama gbɔɔ pi ni, yan ki ma waga, ki fyɛenre ti ma toori, ki tiyɔnwɔ pi ma kɔ. Ki pyelɔmɔ nunġba pi na fun, penjagbɔrɔ fɔ wi yaa ka kɔ mbe wɔ wa wi kapyegele ke sɔgɔwɔ fun.

Wamawelewe naa kala na li ma lere le kapege

¹²Lere ŋa wi ma wamawelewe pi kun wi yee ni, ferewe yen wi woo; katugu na wiga wamawelewe pi kun wi yee ni mbe koro sinŋe mbe kɔ, wi yaa yinwege ta paa wunluwɔ* njala† yen, ko ŋa

†1.12 Ki wunluwɔ njala cenle làa pye Girekiye poro wolo, na pàa pye na kaan lere wa yeri, ŋa wi ya sanmbala pe ni kala la na, paa fenge naa malaga yen.

Yenñele ligi yɔn fɔɔ* kɔn mbe kan li yen ma mbele ndanla pe yeri we. ¹³Na wamawelewe ka gbɔn lere wa mboo le kapege, wiga ka yo fɔ: «Yenñele lo li yen nala waa na wele.» Katugu Yenñele li se ya wa mbe wele mbeli kapege, lo jate laa si lere wa mbe wele mboo le kapege. ¹⁴Ɛen fɔ, wamawelewe pi ma gbɔn lere pyew wi na mboo le kapege, na wo jate wi yɛera jogo pege kiga yiri wi ni mbaa wi fanla we. ¹⁵Na jogo pege kiga kugbɔ le, ki mɛɛ kapege se. Kapege ko ka ka ɛ, ko mɛɛ pan kunwɔ ni.

¹⁶Sefenne, yoro mbele ye yen mala ndanla, yaga kaa ye yɛɛ fanla. ¹⁷Yarikanra jende ti ni fuun, naa boyan yaara tiyɔnrɔ ti ni fuun, ti maa kaan we yeri na yinrigi wa yenñele na. Ti maa tinri na yinrigi wa Yenñele li yeri. Lo li yen naayeri yanwa† pi Dafɔ we. Yenñele li se kannga, kanngasaga si woro li na mbe wɔ. ¹⁸Lì yinwege kan we yeri kaselege senre ti fannga na, ma yala li nandanwa kala li ni, jango we pye konɔbanmbala wa yaara nda li da ti sɔgɔwɔ.

Yaa nuru, yaa ki piin

¹⁹Sefenne, yoro mbele ye yen mala ndanla, yaa nawa tuun ki wogo nga ki na, fɔ: Ki daga lere nuɔgba nuɔgba pyew wila nuru fyafyaw, ɛen fɔ, paga kaa para fyafyaw, paga si kaa nawa ngbanni jagajaga; ²⁰katugu lere ɲa wi nawa

pi yen ma ngban, wila ya mbe nga ki yen ma sin Yenñele yɛɛ na ki pye. ²¹Ki kala na, ye fyɔngɔ* kapyege ki ni fuun ki yaga konaa nambewe pi ni fuun pi ni. Senre nda Yenñele li sanri wa ye kotogo na, ye yenle ti na kotoyinɔge ni, katugu ti mbe ya mbe ye shɔ.

²²Yaa tanri Yenñele li senre ti na, yaga ka pye ti logofenne ɛɛ, mbaa ye yɛɛ fanla. ²³Katugu lere ɲa wi maa Yenñele li senre ti nuru wila sila tanri ti na, wi yen paa lere ɲa wi maa yɛɛ yɛɛ ki wele duwale. ²⁴Wiga kaa yɛɛ wele mbe kɔ, wi mɛɛ kari, wi yen yɛɛ nga na, wi mɛɛ fege le ki na teere. ²⁵Ɛen fɔ, Yenñele li lasiri* ɲa wi yen maa yɛɛ yɔn fili, wo ɲa wila we piin lesele, na lere ɲa kaa wi cancan mbaa wele, mbe koro wi na, na wi suu senre ti logo mbe fege ti na, ɛen fɔ, wi kaa tanri wi na, ki fɔ Yenñele li yaa duwaw wi na wa wi kapyegele ke ni.

²⁶Na lere wa kaa ki sɔnri wi yen Yenñele konɔ li tangafɔ, na wi suu yɔn ki yingiwe jen, wi yen naa yɛɛ fanla, wi Yenñele konɔ tangala li woro yaraga ka. ²⁷Yenñele konɔ tangala na li yen kpoyi* ma pye fyɔngɔ fu we To Yenñele li yege na, lo li yen: Mbaa pijiriwele poro naa nanɔnɔjaala pe wele, mbaa pe sari wa pe jɔɔgɔ ki ni konaa mbɔɔn yɛɛ yigi dunruya wi fyɔngɔ kagala ke ni.

†1.17 Naayeri yanwa po pi yen yɔnɔ naa yenge naa wɔnɔgɔɔ wele.

Maga ka lere wɔ lere ni

2¹ Sefenne, yoro mbele yaa tanri we Fɔ* Zhezu Kiriŋi ŋa wi yen gbɔgwɔwɔ fɔ wi tagawa konɔ li na, yaga kaa lere woo lere ni. ² Nɔɔ ki pye penjagbɔrɔ fɔ wa pan ma ye wa ye sherigo* ki ni te vegeŋe ni wi yombele li na, naa yaripɔrɔ tiyɔnrɔ ni wi yɔlɔgwɔ, na fyɔnwɔwɔ fɔ wa ka pan mbe ye wa fun, yaripɔrɔ kɔnrɔkɔnrɔ ni wi yɔlɔgwɔ, ³ na yaga yaripɔrɔ tiyɔnrɔwɔ fɔ wi gbɔgwɔ mboo pye fɔ: «Pan ma cɛn laga ki censaga tiyɔngɔ ŋga ki ni,» mbe si fyɔnwɔwɔ fɔ wi pye fɔ: «Mboro mbe yere wame,» nakoma «Cɛn tara, na na tɔwɔrɔ ti tanla.» ⁴ Ki ka pye ma, ye woro na leele woo leele ni ye yeɛ ni, na kiti kɔwɔn jatere pere ni wi le?

⁵ Sefenne, yoro mbele ye yen mala ndanla, yaa nuru na yeri: Yenŋele li dunruya ŋa wi fyɔnwɔwɔ fenne pe wɔ, janŋo pe ta pe pye penjagbɔrɔ fenne wa tagawa kala li ni, peli wunluwɔ* pi ta, po mba lɔa pi yɔn fɔlɔ* kɔn mbe kan li yen ma mbele ndanla pe yeri we. ⁶ Eɛn fɔ, yoro wo na, ye ma fyɔnwɔwɔ fɔ wi tifaga! Ma si yala, penjagbɔrɔ fenne poro pe yen na ye jɔlɔ, na ye tilele na kee ye ni wa kiti konfenne pe yege sɔgwɔwɔ. ⁷ Poro wele pe maa senpere yuun Zhezu mege tiyɔngɔ ŋga Yenŋele li kan ye yeri ki na.

⁸ Na ye kaa tanri wunluwɔwɔ pi lasiri* wi na mbaa wi yɔn finli, paa

yege ŋga na Yenŋele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «*Ma lewee yenle wi daga mbɔwɔn ndanla paa yege ŋga na mɔwɔ yeɛ ndanla†*,» kona ki tiyɔngɔ ko yaa piin. ⁹ Eɛn fɔ, na ye kaa lere woo lere ni, kona, ye yen na kapege piin, a Yenŋele li lasiri* wi yen na ye jeregi, katugu ye yen naa jogo. ¹⁰ Lere ŋa fuun kaa Yenŋele li lasiri wi ni fuun wi tanri mbaa wi yɔn fili, mbe si lasiri wi ŋgasegele ke nungba jɔgwɔ, kona, wi ke ni fuun ke jɔgwɔ. ¹¹ Katugu Yenŋele na li gi yo ma yo fɔ: «*Maga ka jataga pye†*,» li gi yo fun ma yo fɔ: «*Maga ka lere gbo†*.» Ki kala na, na ma woro na jataga piin, na maga lere gbo, kona, ma Yenŋele li lasiri wi jɔgwɔ. ¹² Yaa para, yaa piin paa leele mbele yen Yenŋele li yaa kiti kɔn pe na mbe yala lasiri ŋa wi ma lere pye lesee wi ni. ¹³ Lere ŋa wi woro na leele sanmbala pe yinriwe taa, na Yenŋele liga kaa jaa mbe kiti wi kɔn wi na, li soo yinriwe ta. Leele yinriwe taga ki ma fanŋga ta kiti wi na.

Tagawa naa kapyegele senre

¹⁴ Sefenne, na lere wa ka yo fɔ tagawa yen wi ni mbe sigi ta wi sigi naga wa wi kapyegele ke ni, yinŋi ki yaa yɔn wi kan? Ki tagawa pi mbe ya mboo sho le? ¹⁵ Na yaripɔrɔwɔwɔ kala ka pye sefɔ nana, nakoma sefɔ jele wa na, na pilige pyew yaakara ti woro wi yeri, ¹⁶ na ye ni wa kaa

†2.8: Levi 19.18.

†2.11: Eki 20.13-14.

†2.11: Dete 5.17-18.

pye mbe yo fɔ: «Ta kee yeyinŋe na! Ma sa yaripɔɔ le mɔɔ wire ti weri, ma li ma tin!» Mbe sigi ta wi suu wire ti kala yɔnyaara ti kan wi yeri, yingi ki wogo ŋga ki yaa yɔn?

¹⁷ Pa tagawa pi yen ma fun, na piga koro pi yee na, na pi woro na pi yee nari wa kapyegele ke ni, pi ma ku†.

¹⁸ Eɛn fɔ, kana lere wa yaa yo fɔ: «Mboro wo na, tagawa yen ma yeri, mi wo na kapyegele yen mi yeri. Ma tagawa pi naga na na kapyegele fu, mi wo na, mi yaa na tagawa pi naga ma na wa na kapyegele ke ni.» ¹⁹ Mɔ taga ki na ma yo Yenŋele li yen nunŋba pe, ko yɔn. Gboshugulo pɛ taga ki na ma fun, ki kala na, pe maa fye na seri. ²⁰ Mboro ŋa lembige, ma daga mbege jen fɔ tagawa piga pye kapyegele fu, pi ma pye kayɔngɔ fu? ²¹ Yingi na Yenŋele lɔa si we tele Abirahamu wi jate lesinŋe? Wi kapyegele koro kɔa ti, naa wila wi pinambyɔ Izaki wi wɔ saraga* Yenŋele li yeri wa saraga wɔsaga* ki na we. ²² Ma maga yan fɔ wi tagawa po naa wi kapyegele ke ni, kaa pinle na tunŋgo piin ja, a wi kapyegele koo tagawa pi kan pɛ yɔn fili. ²³ Ŋga Yenŋele senre sewe wi yen na yuun, pa kigi yee yɔn fili yeen fɔ: «*Abirahamu wi si taga Yenŋele li na, ki kala na, a Yenŋele li nee wi jate lesinŋe†,*» maa yeri li wɔnlɔ. ²⁴ Ki kala na, ye maga yan fɔ Yenŋele li maa lere wi jate

lesinŋe wi kapyegele koro kala na, wi tagawa po nunŋba kala ma.

²⁵ Nanjaa Arahabu pa wi wogo kila pye ma fun. Yenŋele lɔa wi jate lesinŋe wi kapyegele koro kala na, katugu wila Zhufuye* pitunmbolo* pe yigi tiyɔngɔ, ma kaa pe saga, a pɛ sɔngɔɔ ma kologo ka yege le ma kari. ²⁶ Yege ŋga na senwee wi wire tiga pye yinne fu, ti ma ku, ki pyelɔmɔ nunŋba pi na, na tagawa piga pye kapyegele fu, pi ma ku.

Ŋgayinne senre

3 ¹ Sefenne, ye legere ka kaa ki jaa mbe pye nagafenne, katugu yɛge jen ma yo woro mbele we yen nagafenne, kiti wi yaa ka ŋgban woro na mbe we. ² We ni fuun we maa punŋgu pyelɔmɔ legere ni. Na lere ŋa woro na punŋgu wa wi senyoro ti ni, ko fɔ wo sin ma yɔn fili. Wi mbe ya mboo yee yingiwe jen. ³ We maa karafeye pe nii wa shɔnye pe yɔnrɔ ti ni, janŋo paa nuru we yeri. Kiga pye ma, we ma ya na pe wire lombondo ti kɔnri. ⁴ Ye tɔnmɔkɔɔɔ fun ti wele. Ti yen ma tugbɔlɔ fɔ jɛŋge, tifelingbɔɔ ti maa ti wɔnrɔgi na kee ti ni. Eɛn fɔ, konaa ki ni fuun, ti fevenne pe maa ti sinni tɔnmɔkɔɔ mbirige jeele ni na kee ti ni wa laga ŋga pe maa jaa we. ⁵ Lere wi ŋgayinne fun li yen wire ti laga jeele ka, eɛn fɔ, li maa kagbɔgɔlɔ yuun na li yee gbogo.

Ye kasɔn jeele li wele, li ma si ya ma kɔlɔgɔ gbenge ki yigi maga

†2.17 Ko kɔɔ wo yen pila ya kala yɔn.

†2.23: Zhene 15.6.

sogo! ⁶Ngayinne fun li yen paa kasɔn yen. Li yen ma yin kapere pyew ti ni. Li censaga ki yen wa we wire ti ni na ti lombondo ti kaan, a tila fyɔngɔ* kagala piin. Li maa kasɔn nii we yinwege sanga wi ni fuun wi ni, nga ki maa paan na yinrigi wa jaganama wi ni. ⁷Wɔngaalaa mbele fuun pe yen tɔɔɔ tijere tijere ni, naa sannjere ti ni, naa yaara nda ti maa fulolo lara na ti ni, naa tɔnmɔ yaara ti ni, ti cengele ke ni fuun lere wi mbe ya mberi koro, wiri koro makɔ. ⁸Ɛen fɔ, ngayinne le, lere kpɛ na ya mbe lo yingiwɛ jen. Li yen yaripege nga lere se ya koro. Li yen ma yin shɔnrɔ ni, nda ti maa leele kuun. ⁹We ma ngayinne li tɛge na we Fɔ* ɲa wi yen we To wi sɔnni li ni. We mali tɛge fun na leele pe dangi, poro mbele Yenɲele li da ma pe pye li yanlɛɛ we. ¹⁰Wa yɔn nunɲba ki ni, Yenɲele li sɔnmɔ senre naa dangaa senre ti maa yinrigi wa. Sefenne, kii daga kila piin ma. ¹¹Tɔnmɔ taan naa tɔnzorowo pi se ya pinle mbaa pulo wa lawege nunɲba ki ni. ¹²Na woolo, figiye* tige ki se ya mbe oliviye* tige pyɔ se. Ɛezen* tirige ki se ya mbe figiye tige pyɔ se. Ki pyelɔmɔ nunɲba pi na fun, lawege nga ki tɔnmɔ pi yen kɔ ni, ki se ya mbe tɔnmɔ taan pulo.

Tijinliwɛ mba pi maa yinrigi wa yenɲele na

¹³Ambɔ wi yen tijinliwɛ fɔ naa kajenɲe ye ni? Ki fɔ wigi naga wa wi kapyegele koro naa wi

tangalɔmɔ jembe pi ni, kotoyinɲe naa tijinliwɛ ni. ¹⁴Ɛen fɔ, na yenjapege naa kashara ka pye wa ye kotogo na, yaga kaa ye yɛɛ gbogo, mbaa finlele mbe je kaselege ki na. ¹⁵Ki tijinliwɛ cɛnle po ma pi yen mba pi maa yinrigi wa yenɲele na. Ki tijinliwɛ pi yen laga tara to ni. Pi yen senwee piile poro woo naa gboshugulo woo. ¹⁶Ko kɪ ti yenjaga naa kashara jatere wiga pye laga nga na, kafaara naa tipewe pi cɛnle pyew pi ma pye wa fun. ¹⁷Ɛen fɔ, tijinliwɛ mba pi maa yinrigi wa yenɲele na na paan, ki konɲbanɲga, pi yen kpoyi*, ko punɲgo na, pi yen yeyinɲe ni, ma pye pɔw, ma pye tanwa jaga ni leele pe ni. Pi ma pye leele yinriwɛ taga ni, na kapyere jende piin. Pila lere wɔ lere ni, pila la kopiire piin. ¹⁸Leele mbele pe maa yeyinɲe nii leele pe sɔɔwɔ na pe yɛɛ mari, na pe kagala ke piin yeyinɲe na, tɔnli ɲa pe ma ta wo wi yen yinwege nga ki yen ma sin.

Dunruya wi wɛenre kala

4 ¹Maara naa kendige nga ki yen ye sɔɔwɔ, ti maa yinrigi se? Pa ti maa yinrigi wa kagala ngele ke la maa ye taa ke ni na wiin wa ye wire ti ni. ²Ye maa yarilegere jaa, ye seri ta, ki kala na, ye yen legbolele. Ye yɛɛɛ maa yinrigi yarilegere na, ye se ya mberi ta. Kendige naa maara yen ye sɔɔwɔ. Yaraga nga yaa jaa ye sege ta, katugu ye woro naga yenri Yenɲele li yeri. ³Na ye ka sila yenri Yenɲele

li yeri, ye se ta, katugu ye maa yenri jatare ŋa ni wii yɔn. Yaraga ŋga ye maa yenri, ye maa jaa mbege tege mbaa ye kandaanra piin ki ni cɛ. ⁴Yoro kɛɛnre lifenne wele†! Ye sigi jɛn mbe jɛn mbe yo na yaga pye dunruya yaara ti wɔnɔ, kona, ye yen Yenŋele li jugu wi le? Lere ŋa kaa jaa mbe pye dunruya yaara ti wɔnɔ, wi ma pye Yenŋele li jugu. ⁵Yaga kaa ki jate ndɛɛ Yenŋele senre sɛwe wi yen na ŋga yuun ki yen jaga, ki ŋga fɔ: «Yinne na Yenŋele li le we ni li kala na, we yen mali ndanla, fɔ a li yen yenjaga ni we kala na.» ⁶Ɛɛn fɔ, Yenŋele li yen na yinme kaan we yeri, mba pì gbɔɔ naa ma wɛ, katugu Yenŋele senre sɛwe wi yen naga yuun ma yo fɔ: «Yenŋele li yen na wiin mbele pe maa pe yɛɛ gbogo pe ni. Ɛɛn fɔ, li yen na yinme kaan mbele pè pe yɛɛ tirige pe yeri†.»

⁷Ki kala na, yaa nuru Yenŋele li yeri, yaa Sɔtanla wi wiin, pa wi yaa fe mbe laga ye na. ⁸Ye fulo Yenŋele li tanla, pa li yaa fulo ye tanla. Yoro kapere pyefenne wele, ye ye keyen yi pye kpoyi* yeyi wɔ wa kapere ti ni. Yoro kopiire fenne wele, ye ye kotoɔ ti pye kpoyi. ⁹Ye ti ye nawa pi tanga ye na, ye yege san yaa gbele. Ye ye titɛgere ti kanŋga gbeere. Ye ye nayinme pi kanŋga yesanga. ¹⁰Ye ye yɛɛ tirige we Fɔ* wi yege na, kiga pye ma, wi yaa ye yirige.

Yaga kaa kiti kɔɔn sefenne pe na

¹¹Sefenne, yaga kaa senpere yuun ye yɛɛ na. Lere ŋa ka senpere yo sefɔ wa na, nakoma mbe kiti kɔɔn wi na, kona, wì senpere yo Yenŋele li lasiri* wi na ma kiti kɔɔn wi na. Na maga si kiti kɔɔn lasiri wi na, kona, ma woro wi tangafɔ naa, ɛɛn fɔ ma yen na kiti kɔɔn wi na. ¹²Yenŋele lo nunŋba li yen lasiri wi kanfɔ naa kiti kɔɔnfɔ. Lo nunŋba lo li mbe ya mbe lere shɔ, lo li mbe si ya mbe lere jɔɔ. Ɛɛn fɔ, mboro wo yen ambɔ mbe sila kiti kɔɔn ma lewee yenle wi na?

We yinwege ki yen Yenŋele lo kɛɛ

¹³Yaa nuru na yeri yingɔ, yoro mbele ye maa yuun fɔ: «Nala, nakoma goto we yaa kari wa cagbɔɔ tisilan ki ni, we yaa sa yeɛ nunŋba pye wa, mbe safari wa mbe penjara ta.» ¹⁴Ma si yala, kala na li yaa pye wa ye yinwege ki ni goto, ye sili jɛn! Ye yen paa fɔɔngɔ yen, ŋga ki ma wo wagati jenri ni, mbe si kɔɔn le teere. ¹⁵Ŋga ki ja daga yaa yuun ki ŋga: «Na Yenŋele li ka yenle, na waga koro yinwege na, pa we yaa ŋga ki pye, nakoma mbe ŋga ko pye.» ¹⁶Ɛɛn fɔ, yingɔ, ye yen na ye yɛɛ gbogo na ye yɛɛ nari. Ki yɛɛ gbɔɔwɔ cenle mba pi woro ma yɔn. ¹⁷Lere ŋa wì kajɛnge pyege ki jɛn, wi si woro naga piin, ki ma pye kapege ki fɔ wi kan.

†4.4: Ki leele pe yen kɛɛnre lifenne katugu paa senre nunŋba yo. Pe ma yo Yenŋele li pe ndanla, ma si yala dunruya yaara to ti pe ndanla.

†4.6: Yomi 3.34.

Penjagbɔɔ fenne pe yerewe

5¹Yoro penjagbɔɔ fenne wele, yaa nuru na yeri yingɔ! Yaa gbele yaa jɛn jɔɔgɔ kagala ngele ke yaa ye ta ke kala na. ²Ye penjagbɔɔ tì fɔngɔ, a ndɔnɔ ye yaripɔɔ ti ka. ³So wì ye ye te naa ye warifuwe wi ni. Naa so wì ye ti ni, ki yaa pye sereya ye kala na mbe ye wire ti jɔgɔ paa yege nɔga na kasɔn ma yaraga jɔgɔ we. Yè penjagbɔɔ gbogolo ye yee kan ki piliye punɔgo woyo† yan yi ni. ⁴Tunmbyeele mbele pè tunnɔgo ki pye wa ye keere ti ni, yee pe sara wi kan pe yeri. Ye nunɔgbolo jan pe gbeere ti yeri! Mbele pe yen na ye yarilire ti kɔɔn, Yenɔgele li pe gbeere ti logo, lo li yen we Fɔ* nɔ wi yen yawa pi ni fuun fɔ. ⁵Yè legbɔɔɔ lige li laga tara ti na, ma katanra pye. Yè li ma tɔɔ paa yaayogo yen, nɔga pè kan kì ka ma tɔɔ naga gbosanga wi singi. ⁶Yè kiti kɔn lesinɔge wi na maa gbo, wii si ye win.

Mbaa kagala kunni ye yee ni konaa yenrewe

⁷Sefenne, yaa kagala kunni ye yee ni fɔ we Fɔ wi sa pan. Yege wele paa yege nɔga na kere kɔnfɔ wi maa tara yarilire tiyɔnɔ ti singi naga kunni wi yee ni. Wi maa ki kunni wi yee ni jɛnɔge fɔ wi sa tisara kɔnɔgbannɔda to naa tisara punɔgo woro ti ta. ⁸Yoro fun, yaa kagala

kunni ye yee ni ma, ye kotogo ta, katugu we Fɔ wi panga kì yɔnɔgo.

⁹Sefenne, yaga kaa kɔnɔri ye yee na, janɔgo Yenɔgele liga ka kiti kɔn ye na. Kiti kɔnfɔ wì yɔnɔgo, wi yen ma yere le go yɔn ki na. ¹⁰Sefenne, Yenɔgele yɔn senre yofenne* mbele pè para we Fɔ wi mege na, ye nawa to pe na. Jɔɔgɔ nɔga pè jɔɔ, naa kagala ngele pè kun pe yee ni, yaa piin ma fun. ¹¹Ye wele, mbele pè wamawelewe pi kun pe yee ni ma koro sinmbele, we yen naga yuun ma yo pè feri. Zhɔbu wila jɔɔgɔ nɔga kun wi yee ni ki wogo pège senre yo, a yège logo. Wi jɔɔgɔ ki kɔsaga, Yenɔgele làa kajɛnɔge nɔga pye maa kan yège jen, katugu Yenɔgele li leele yinriwe taga naa li kajɛnɔge pyege kì gbɔgɔ.

¹²Sefenne, nɔga kì gbɔgɔ ma we ki ni fuun na, ko yen fɔ yaga ka wugu fyew. Yaga ka wugu naayeri wi na, nakoma tara ti na. Yaga si ka wuguro ta yege pye. Eɛn fɔ, ye yo ee, na kala li ka pye «ee», nakoma ayoo, na kala li ka pye «ayoo», janɔgo Yenɔgele li kiti wiga ka to ye na.

¹³Na kaa pye lere wa yen na jɔɔ ye ni, wila Yenɔgele li yenri. Na kaa pye wa nawa yen ma yinɔgi, wila yuuro shoo wila Yenɔgele li sɔnni.

¹⁴Na kaa pye lere wa na yaa ye ni, wi legilizi lelele* pe yeri pe pan pe Yenɔgele yenri wi kan pe sinme fa* wi na we Fɔ wi mege ki na.

¹⁵Ki Yenɔgele yenrewe mba pè yenri tagawa ni, pi yaa yanɔ wi sagala.

†5.3: Piliye punɔgo woyo yan senre tila yuun, yo yi yen dunruya kɔyege ye.

Pa we Fɔ wi yaa yambagawa kan wi yeri. Na kaa pye wi kapere pye, pa ti yaa kala yaga wi na. ¹⁶Ki kala na, yaa ye kapere ti yuun yaa ye yɛɛ kaan, yaa Yenɲele li yenri yaa ye yɛɛ kaan, janɲo ye ta ye sagala. Lesinɲe wi Yenɲele yenrɛwe mba wì yenri kapɔɔ ni, pi yen fanɲga ni fɔ jɛɲɛ. ¹⁷Eli* wila pye senwee paa we yen. Wila Yenɲele li yenri kapɔɔ ni ma yo tisaga kiga ka pan. Tisaga kii pan laga tara ti na maga yigi fɔ yeɛ taanri naa

yenɲe kɔɲɔɔni. ¹⁸Ko punɲo na, a wì Yenɲele li yenri naa, a tisaga kì pan, a tara ti yarilire tì yɔn.

¹⁹Sefenne, na wa ka punɲo ye ni mbe kaselege konɔ li wa, na wa kaa saga wi ka sɔngɔɔ mbe pan wa li ni naa, ²⁰yege jɛn ye yo fɔ lere ɲa ka kapege pyefɔ wa sɔngɔɔ mboo wɔ wa kombege ɲga wì punɲo ki ni, wi yaa ki kapege pyefɔ wi yinne li sho kunwɔ pi ni, *mbege kan wi kapere legere mbe kala yaga wi na*[†].

[†]5.20: Yomi 10.12.